

จดหมายข่าวประชาสัมพันธ์

งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๖๔-๖๕๖๙ , ๐-๕๓๖๔-๖๓๓๓ สายด่วนร้องทุกข์ ๐๘๖-๔๒๑-๘๑๙๑

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ : wiangphangkham.chi@nmt.or.th เว็บไซต์ : www.wiangphangkham.co.th

วัน/เดือน/ปี /ที่ออกข่าว : วันพุธ ที่ ๑๔ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙

หัวข้อข่าว/บทความ เรื่อง : ความรู้เรื่อง พางข้าว

- **พางข้าว :** เป็นส่วนของต้นข้าวที่เหลือหลังการเก็บเกี่ยว และนำเมล็ดข้าวออกแล้ว แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ๑.พางข้าวจากการเกี่ยวมือและนวดมือ ๒.พางข้าวจากการเกี่ยวมือและนวดด้วยรถนวด และ ๓.พางข้าวจากรถอัดพางข้าว พางข้าวนี้ถือเป็นผลพลอยได้ทางการเกษตรจากนาข้าวที่มีประโยชน์ในหลายด้าน และใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับการผลิตทางเกษตรอื่นๆ

- **องค์ประกอบทางเคมี:** เนื้อเซลล์ : ๒๑% ผนังเซลล์ : ๗๙% เซลลูโลส : ๓๓% เฮมิเซลลูโลส : ๒๖% ลิกนิน : ๗% และซิลิกา : ๑๓%

- **คุณค่าทางโภชนาการ (ถนืด, ๒๕๓๑)^(๑) :** โปรตีน ๓.๔๔% ไขมัน ๑.๘๘% เยื่อใย ๓๗.๔๘% ปริมาณเถ้า ๑๒.๓๐% และ ฟอสฟอรัส (P_๒O_๕) ๐.๑๑%

- **ประโยชน์จากพางข้าว :**

๑. ใช้เป็นอาหารหยาบสำหรับเลี้ยงโค กระบือ

๒. ใช้ทำปุ๋ยหมัก

๓. ใช้ทำเป็นวัสดุปกคลุมดินหลังการหว่านเมล็ดพืช

๔. ใช้ทำเป็นวัสดุคลุมดินสำหรับรักษาความชุ่มชื้นของดิน และใช้คลุมดินแก้ปัญหาดินเค็ม

๕. ใช้เป็นวัสดุสำหรับการเพาะเห็ดฟาง

๖. ใช้ทำเป็นที่มุงหลังคาหรือฝากระท่อม

๗. ใช้ทำเป็นเชื้อจุดไฟ ช่วยให้ก่อไฟง่าย

๘. ใช้เป็นวัสดุคลุมดินหรือใช้แทนเชือก แต่ต้องนำมาแช่น้ำก่อนเพื่อให้พางนุ่ม และป้องกันการแตก ขาด ขณะพันเป็นเกลียวรัด

๙. ใช้เป็นวัสดุสำหรับการปล่อยครั้ง

๑๐. ใช้ผลิตเป็นเยื่อกระดาษ

๑๑. ใช้สำหรับการแยกสกัดสารแทนนิน

- **การปรับปรุงพางข้าวสำหรับเป็นอาหารหยาบ**

๑. วิธีการทางกายภาพ (physical treatment) : เป็นวิธีการปรับปรุงคุณภาพพางข้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การสับเพื่อให้มีขนาดเล็กลง การแช่น้ำเพื่อให้มีความอ่อนนุ่ม เป็นต้น

๒. วิธีการทางเคมี (chemical treatment) : เป็นวิธีการปรับปรุงคุณภาพพางข้าว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีด้วย วิธีการทางเคมีสำหรับช่วยเพิ่มค่าการย่อยได้ เช่น การหมักด้วยยูเรีย การย่อยด้วยกรด เป็นต้น การหมักพางข้าวด้วยยูเรียสำหรับเป็นอาหารหยาบของโค กระบือ จะต้องระมัดระวังในเรื่องปริมาณยูเรียที่ใช้ เพราะหากใช้ในปริมาณมากจะเกิดความเป็นพิษต่อสัตว์ได้ คือ จะทำให้ความเข้มข้นของแอมโมเนีย และระดับความเป็นกรด-ด่างในกระเพาะรูเมนของสัตว์มากขึ้น เมื่อถูกดูดซึมจะถูกเปลี่ยนเป็นยูเรียที่ตับ หากดูดซึมมากตับจะไม่สามารถเปลี่ยนเป็นยูเรียได้หมด ส่วนที่เหลือจะอยู่ในเลือดสูงขึ้น และจะแพร่เข้าสู่ส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงสมอง ผลที่ตามมา คือ สัตว์มีอาการกระวนกระวาย เดินโซเซ น้ำลายฟูมปาก กล้ามเนื้อกระตุก หายใจขัด และชักตายภายใน ๒ - ๓ ชั่วโมง

๓. วิธีการทางกายภาพ-เคมี (physical-chemical treatment): เป็นวิธีการปรับปรุงคุณภาพพางข้าวที่ใช้กระบวนการทางกายภาพ และเคมีร่วมกัน อาทิ การบด สับ ละนํามาหมักด้วยยูเรียหรือย่อยด้วยกรด เป็นต้น

๔. วิธีการทางชีวภาพ (biological treatment) : เป็นวิธีการปรับปรุงคุณภาพพางข้าวด้วยกระบวนการทางชีวภาพ กระบวนการนี้ที่สำคัญ คือ การหมักด้วยการใช้จุลินทรีย์หรือใช้เอ็นไซม์จากจุลินทรีย์ อาจหมักพางข้าวที่ยังไม่ได้ผ่านการบดสับหรือใช้พางข้าวที่บดสับแล้วก็ได้

- การจัดเก็บฟางข้าว

๑. การกองในที่โล่ง : การกองฟางในที่โล่ง เป็นวิธีการเก็บรักษาฟางข้าววิธีดั้งเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณด้วยการกองฟางให้เป็นกองสูงโดยเลือกกองบนพื้นที่ที่เป็นเนินหรือบริเวณที่สูงไม่เสี่ยงต่อน้ำท่วมได้ง่าย ลักษณะของกองฟางมีรูปร่างคล้ายระฆังคว่ำ มีฐานกว้าง และค่อยๆ เรียวลดขนาดลงจนถึงส่วนปลายสุดการกองฟางด้วยฟางชนิดเกี่ยวมือสามารถกองเรียงเป็นชั้นๆ อัดเรียงกันแน่น และกองสูงได้ดีกว่าฟางข้าวจากการใช้รถเกี่ยวหรือฟางข้าวที่ใช้รถนวด เนื่องจากฟางมีลักษณะคงสภาพเป็นลำต้นสมบูรณ์ สามารถจัดเรียงได้ง่าย ปัจจุบันการกองวิธีนี้ยังพบได้ทั่วไปตามพื้นที่ชนบทในทุกแปลงเกษตรกรที่มีความต้องการใช้ประโยชน์จากฟางข้าวน้อย เช่น ในเกษตรกรที่ใช้เป็นอาหารโคเพียงไม่กี่ตัว จึงได้รวบรวม และจัดเก็บในโรงเรือน การกองวิธีนี้ มีโอกาสทำให้ฟางข้าวเน่าเสียได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่ฟางข้าวสัมผัสกับน้ำฝนโดยตรง และหากดินมีความชื้นมาก ฟางข้าวบริเวณฐานด้านล่างจะเน่าเสียได้ง่าย แต่ก็ยังมีฟางข้าวบางส่วนที่ยังสามารถรักษาสภาพไว้ได้ โดยเฉพาะฟางข้าวบริเวณส่วนกลางของกอง

๒. การกองในโรงเรือน : เป็นวิธีการเก็บรักษาฟางข้าวที่ใช้ในเกษตรกรบางราย โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีความต้องการใช้ฟางข้าวมาก และสามารถมีเงินทุนสร้างโรงเรือนเก็บได้ เช่น เกษตรกรที่มีอาชีพเพาะเห็ดฟาง เกษตรกรที่ต้องใช้ฟางคลุมแปลงเกษตร และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคจำนวนมาก เป็นต้น วิธีการเก็บรักษาฟางวิธีนี้ สามารถเก็บรักษาฟางข้าวได้นานหลายปี เนื่องจากมีหลังคาป้องกันฝนได้ แต่มีค่าใช้จ่ายสูงมากเมื่อเทียบกับการกองในที่โล่ง

หมายเหตุ : เอกสารอ้างอิง: ถนัด รัตนาณพวงศ์, ๒๕๓๑. การเสริมยูเรีย-กากน้ำตาลและไบโกระถิน-กากน้ำตาลในฟางข้าวสำหรับโคนมในฤดูแล้ง.

